Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
E 81/2025

MmV@eduskunta.fi

E 81/2025 VP VALTIONEUVOSTON SELVITYS: KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN VESIRESILIENSSISTRATEGIASTA

Vesilaitosyhdistys on vesihuoltolaitosten toimialajärjestö. Jäseninämme on noin 300 vesihuoltolaitosta kattaen noin 90 % maamme vesihuollosta.

Vesilaitosyhdistys kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto. Vedentuotanto, puhtaan talousveden toimitus sekä jätevesien viemäröinti ja puhdistus ovat yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisiä perustoimintoja. Vesiresilienssistrategia nostaa nämä keskiöön korostamalla veden saatavuuden, laadun ja tehokkaan käytön merkitystä. Strategiassa esitetyt toimet tukevat vesihuoltolaitosten pitkäjänteistä kehittämistä ja riskienhallintaa. **Haluamme tuoda lausunnossa esiin vesihuoltosektorin näkökulmasta seuraavat keskeiset huomiot.**

1. Juomaveden priorisointi ja varautuminen

Strategian ytimessä tulee olla puhtaan ja turvallisen juomaveden ensisijaisuus kaikissa olosuhteissa. **Juomavesihuollon priorisointi on kirjattava selkeästi sekä kansallisiin että EU-tason ohjausasiakirjoihin.** Tämä on erityisen tärkeää kriisitilanteissa, kuten kuivuuden, tulvien tai muiden häiriöiden aikana. Juomaveden saatavuus ja laatu eivät saa vaarantua muiden käyttötarpeiden vuoksi. Vesihuoltolaitosten rooli yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuuden kannalta on keskeinen, ja tämä tulee tunnistaa myös strategian toimeenpanossa. Vesialan kattojärjestö EurEau on korostanut vedenjakelun prioriteettia EU:n politiikkakehyksissä, ja Vesilaitosyhdistys yhtyy tähän näkemykseen.

2. Laajennettu tuottajavastuu ja aiheuttaja maksaa -periaate

Strategiassa todetaan, että komissio aikoo tehdä päivitetyn selvityksen yhdyskuntajätevesidirektiivissä (EU) 2024/3019 tarkoitetun laajennetun tuottajavastuun (EPR) järjestelmän kustannuksista ja mahdollisista vaikutuksista toimialoihin, joita asia koskee. On tärkeää, että tässä yhteydessä vaikutukset myös vesihuoltoalaan tunnistetaan ja arvioidaan asianmukaisesti. **Vesilaitosyhdistys korostaa, että vesihuoltosektorin rooli ja kustannusvaikutukset tulee sisällyttää selvitykseen ja strategian jatkotyöhön**.

Vesilaitosyhdistys katsoo, että strategian jatkotyössä tulee edelleen painottaa haitallisten aineiden vähentämistä niiden lähteellä (“control at source”), sekä vahvistaa aiheuttaja maksaa -periaatteen soveltamista. Ensisijaisesti PFAS-yhdisteitä sisältävät tuotteet tulisi poistaa markkinoilta, mutta muussa tapauksessa tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi laajennetun tuottajavastuun ulottamista PFAS-yhdisteitä käyttäviin toimialoihin.

3. Vesitehokkuus

Vesiresilienssistrategiassa vuotovesien vähentäminen vedentuotantoketjussa tunnistetaan keskeiseksi keinoksi vesitehokkuuden parantamisessa. EU:n juomavesidirektiivin (EU) 2020/2184 asettaman vaatimuksen mukaisesti vuoteen 2028 mennessä EU:ssa määritellään vuototaso, jonka ylittäminen edellyttää jäsenvaltioilta lisätoimia vuotovesien vähentämiseksi. Komissio on esittänyt vuotovesien laskemiselle laajennettua määritelmää, joka kattaisi myös raakaveden johtamisessa ja vedenkäsittelyssä syntyvät hukkavedet. Tämä on virheellinen ja teknisesti epäjohdonmukainen tulkinta, joka vääristää vuotovesi-indikaattorien tuloksia ja vaikeuttaa vertailtavuutta jäsenvaltioiden välillä. Vesilaitosyhdistys kannattaa vesitehokkuuden lisäämistä veden hukkaa vähentämällä, myös vesijohtoverkoston ulkopuolella. Kantamme ei siis kohdistu vesitehokkuuden lisäämisen vastustamiseen, vaan korostamme, että vuotovesien laskennassa ei tule käyttää komission esittämää laajennettua määritelmää. **Suomen tulisi edistää EU:ssa linjausta, jossa vuotovesiksi lasketaan vain jakeluverkoston häviöt.** Vuototasojen pienentämiseksi tarvitaan kuitenkin ennen kaikkea verkostojen tehokasta omaisuudenhallintaa ja riittävää saneeraustasoa.

On myös tärkeää, että vesitehokkuuden tavoitteet asetetaan realistisesti ja suhteutetaan lähtötasoon – jo hyvin suoriutuville maille strategiassa määritelty 10 % lisäparannus tehokkuudessa voi olla hyvin haastava, kun taas toisaalla potentiaali voi olla suurempi. **Vesitehokkuuden mittaamisessa ja tavoitteiden asettamisessa on huomioitava kansalliset erot ja jo saavutettu kehitystaso.**

Suomessa veden saatavuus ei pääsääntöisesti ole rajoite, joten yleinen kierrätysvelvoite ja veden uudelleenkäyttö ei ole myöskään aina tarkoituksenmukainen. **Jäsenvaltioiden harkintavalta veden kierrätyksen tarpeesta ja toteutustavasta on säilytettävä.**

4. Rahoitus

Vesiresilienssin parantaminen edellyttää merkittäviä investointeja sekä julkiselta että yksityiseltä sektorilta. Rahoituksen kohdentamisessa tulee priorisoida toimenpiteet, jotka parhaiten vahvistavat vesihuollon toimintavarmuutta ja riskienhallintaa muuttuvissa olosuhteissa. Komissio tunnistaa 23 miljardin euron vuosittaisen investointivajeen. EU:n rahoitusinstrumenttien tulee olla helposti saavutettavia myös pienille ja keskisuurille vesihuoltolaitoksille. **Strategian toimeenpanossa Suomessa tulee varmistaa kansallinen tukirakenne EU-rahoitusten hyödyntämiseen vesihuollossa sekä vesilaitoksille erikseen suunnattuja ohjeita ja hankevalmistelutukea.**

5. Yhteenveto

Vesilaitosyhdistys pitää vesiresilienssistrategiaa tervetulleena ja kannatettavana kokonaisuutena, joka tarjoaa mahdollisuuksia vahvistaa vesihuollon kestävyyttä, turvallisuutta ja kilpailukykyä. Strategian toimeenpanossa on kuitenkin varmistettava kansallinen harkintavalta ja alueellisten erityispiirteiden huomiointi. Vesilaitosyhdistys on valmis jatkamaan yhteistyötä maa- ja metsätalousministeriön, ympäristöministeriön ja muiden viranomaisten tai sidosryhmien kanssa strategian toimeenpanon osalta.

Reetta Stjerna
talousvesiasiantuntija
+358505908653
reetta.stjerna@vvy.fi